

inclou
Guia i materials en
l'educació

Contes per treballar la diversitat

ELS QUADERNS DE L'INCLOU 6

Materials per al treball de la diversitat afectiva i sexual

Autora: Pilar Cabrerizo

Autora de Rin Rin la granota groga: Alicia Pueyo

Autora de Visca l'amor! i la seva proposta didàctica: Noemi Rocabert

Amb la col·laboració d'Iñaki Tofiño.

Dipòsit legal: B-53.915-2005

Disseny: www.belhamdisseny.com

Maquetació: Atemps, SCCL – fonte@atemp.info

Imprimeix: Multitext, S.L. – Tel. 93 453 87 87

DECLARACIÓ DE DRETS DELS ESTUDIANTS LGBTQ (LESBIANES, GAIS, BISEXUALS, TRANSSEXUALS I QUE ES QÜESTIONEN LA SEVA SEXUALITAT)

Dret a rebre informació exacta i adequada sobre l'orientació sexual en els llibres de text i en altres materials educatius.

Dret a rebre informació imparcial sobre les contribucions que han produït tot al llarg de la història les lesbianes, gais, bisexuals i transgènere en totes les àrees del coneixement, entre les quals destaquen l'art, la literatura, la ciència, els esports, la història i les ciències socials.

Dret a tenir models positius, tant en persona com en el currículum; dret a una informació exacta sobre si mateixos/es, sense prejudicis, formulada per adults preparats que no tan sols informin als i les estudiants lgbtq sinó que els/les recolzin.

Dret a assistir a l'escola sense haver de patir violència verbal o física, de manera que l'educació i no la supervivència sigui la prioritat dels estudiants.

Dret d'assistir a escoles on el respecte i la dignitat de tots els i les estudiants, inclosos els/les estudiants lgbtq sigui una de les prioritats formulades per la inspecció educativa, recolzada per les autoritats locals i nacionals d'educació i que s'apliqui i es faci complir per la inspecció, la direcció dels centres i el professorat a l'aula.

Dret a formar part de tots els programes de recolzament que existeixin per a ajudar adolescents a superar les dificultats de l'adolescència.

Dret a tenir legisladors que garanteixin els seus drets constitucionals i lluitin per ells, en lloc de legisladors que reforcin l'odi i els prejudicis.

Dret a una educació lliure d'homofòbia i de discriminació.

Scott Bidstrup

(traducció al català d'Iñaki Tofiño).

Basat en un document adaptat per GLAAD/SFBA's Project 21 a partir de documents de Project 10 (Los Angeles Unified School District) i del document «Teaching and Counseling Gay & Lesbian Students Action Sheet» de la National Education Association (EE.UU.).

Los cuentos ponen en marcha un vida interior y eso reviste especial importancia cuando la vida interior está amedrentada, encajonada o acorralada. El cuento engrasa los montacargas y las poleas, estimula la adrenalina, nos muestra la manera de salir, ya sea por arriba o por abajo y, en premio a nuestro esfuerzo, nos abre unas anchas y cómodas puertas donde antes no había más que paredes en blanco, unas puertas que nos conducen al país de los sueños, al amor y a la sabiduría y nos llevan de vuelta a nuestra auténtica vida.

CLARISSA PINKOLA ESTÉS

I. INTRODUCCIÓ

El nostre desig a l'hora de crear aquesta guia ha volgut anar més enllà de l'ànim de gaudir de la lectura i dels contes. Des de la perspectiva de l'associació que coordina aquesta col·lecció de guies, *Inclou: Gais i lesbianes en l'educació*, hem volgut oferir recursos i propostes per poder treballar a l'aula aspectes que formen part de la nostra realitat i dels quals hi ha molts buits pel que fa a materials, estudis i reflexions. Aquests contes permeten treballar aspectes relacionats amb la diversitat afectiva i sexual, els nous models de família, les identitats,... d'una forma integradora i diversa.

Encara que l'estructuració dels diferents contes fa referència a l'educació formal i les seves etapes diferenciades, considerem que es prou flexible com per poder adaptar qual-sevol de les històries a àmbits d'educació no formal o altres tipologies de grups: educació especial, d'adults...

La primera part de la guia ha estat elaborada a partir de reflexions teòriques de persones expertes en la matèria; professionals de l'educació, de la narració de contes o de l'estudi de la seva didàctica. No es pas una reflexió personal sinó un compendi d'altres estu-

dis estrets de la bibliografia que es troba al final de la guia.

A la segona part es presenten els contes amb suggeriments d'activitats fotocopia- bles que es poden fer a partir del conte i que es poden aplicar directament a l'aula o bé poden servir per ser ampliades i adap- tades al grup-classe amb el qual es vol tre- ballar.

La tercera part ofereix una breu explicació d'altres contes i materials que han estat publicats recentment.

L'objectiu d'aquesta guia no és treballar la diversitat afectiva i sexual únicament a través del conte sinó que aquest sigui un recurs més per iniciar, desenvolupar o finalitzar un contingut que hauria d'estar present al llarg de tota l'escolaritat d'una manera interdisci- plinar. Més recursos, informació i assessora- ment es poden trobar a la pàgina web de l'associació *Inclou: Gais i lesbianes en l'educació* (www.inclou.org).

Entre altres materials, Inclou ha publicat dife- rents guies que poden complementar el tre- ball que es proposa a partir d'aquesta. Suggerim *Introducció a la diversitat afectiva i sexual*, *Treball amb famílies (guia per al professo- rat)* i *Tutoria* (adreçada al segon cicle de l'ESO).

2. MARC TEÒRIC

El conte com a element educatiu

El conte, element quotidià de la infància i perquè no, la joventut, es caracteritza per ser breu, sintètic i efectiu. És un objecte comú en els racons de les aules, en les biblioteques del barri, a casa... A tot arreu podem trobar el tresor que amaga un conte. Una història que ens apropa, que ens allunya, que obre camins, que tanca interrogants... que en cap cas no ens deixa indiferents.

El conte és educador, però sobretot és atractiu, lúdic, divertit. I és en aquest sentit que des d'aquí volem potenciar-lo com a element educador. Les històries que aquí presentem es poden fer servir tal qual es presenten en aquesta guia o ens poden suggerir d'altres històries, adaptacions o infinitat d'activitats a partir de la lectura d'aquests materials. De cada història hem elaborat activitats i reflexions sabent que cada professional farà seva la història per poder-la adaptar al grup de persones amb les quals vol treballar-la. Moltes vegades les històries serveixen per introduir un tema o per generar un diàleg que no se sap com començar; d'altres, poden servir per tancar el tema o incloure's dins un projecte més ampli.

Com veurem en el desenvolupament de les propostes, els temes que hi ha darrera de qualsevol història són sentiments comuns a totes les persones, conflictes personals i arguments universals que surten en el dia a dia de l'aula. El llenguatge figurat dels contes expressa simbòlicament realitats dels humans. En el cas que ens ocupa, ensenyem diferents formes de comportament que els infants van assimilant a través dels contes i que passen a formar part de la vida quotidiana amb naturalitat.

Resulta evident que és l'adult el primer responsable a l'hora de transmetre els continguts (principalment les actituds, valors i normes). Gianni Rodari va ser un convençut de la capacitat transformadora del llenguatge i la imaginació; creia en el poder de la paraula viscuda per projectar-se sobre tots els àmbits de la realitat interior i exterior de l'ésser humà.

Quan una persona escolta una història, l'associa amb la seva pròpia experiència. És per això que cada conte evoca imatges diferents en cada persona. Cada relat provoca sentiments propis i personals que haurem de reconèixer si volem aprofundir-hi.

Anna Gasol ho explica de la següent manera: «La lectura mou infinitat de mecanismes psicològics inconscients que comporten enriquiment personal i que són imprevisibles i diferents segons el lector. El noi, en descobrir vida i ambients diferents al seus, amplia la pròpia experiència. Els adults hem de fer possible la descoberta d'un món nou.»

El conte dins l'educació infantil

El conte ja forma part de la quotidianitat de les aules d'educació infantil. Aprofitem-lo, per tota la seva capacitat, per apropar la realitat de la societat a la realitat de les aules.

Pere Darder ho explica de la següent manera en el pròleg de *Llibres tranquils*: «Apropar els llibres als infants i joves és acostar-los a la realitat i ajudar-los a viure. La literatura infantil ocupa, sens dubte, un lloc privilegiat en l'esforç que fem els adults perquè els nens i nenes coneguin i sentin les persones i les coses i ho facin des de les vivències que van experimentant.»

Decret 94/1992, de 28 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació curricular de l'educació infantil.

Àrea 1. *Descoberta d'un mateix*

- Mostrar les emocions, els interessos i les preferències utilitzant el llenguatge corporal com a mitjà d'expressió i comunicació.
- Mostrar coneixement d'un mateix i de les altres persones a partir de les experiències sensorials, motrius i expressives.

Àrea 2. *Descoberta de l'entorn natural i social*

- Distingir relacions de parentiu entre els membres de la pròpia família.
- Conèixer dades relatives a la pròpia família.

Àrea 3. *Intercomunicació i llenguatge*

- Representar-se ells mateixos i l'entorn més enllà de l'aquí i l'ara.

El conte per l'alumnat de primària (i secundària!)

Les nostres aspiracions a l'hora de redactar aquesta guia no es queden només en oferir recursos per l'educació sinó que pretenem animar-vos a introduir (o millor dit, a no deixar perdre) el conte a l'educació primària i secundària! El conte, pel fet de ser breu i sintètic és efectiu.

Davant la dificultat d'aconseguir crear l'hàbit de la lectura, Emili Teixidor, autor de *Pa negre* (2003), proposa alguns consells dels quals només destacaré dos. El primer diu: «Tu llegeix i la resta de la gent imitarà el plaer que tu traspuïs.» Contagiar el desig de llegir és com contagiar qualsevol altra convicció profunda; sense imposicions, per

simple contagi, imitació o seducció. El segon consell ens diu que per atraure el lector s'ha d'aconseguir que el text desperti el seu interès.

Llibres, històries, textos on el protagonista és una persona jove, amb interrogants sobre si mateix, situacions d'indefinió, sentiments i emocions, dubtes... de l'adolescència servirán de suport, de model, de resposta i potser també plantejaran interrogants que poden interessar l'alumnat de secundària.

El conte a l'etapa de l'educació primària, i secundària!, pot ser una narració amb sentit crític on es barregin situacions reals amb la possibilitat de fer servir el llenguatge simbòlic.

«Tant els mites com els contes de fades responen a eternes preguntes. Com és el món en realitat? Com hi he de viure la vida? Com puc ser jo realment? Els contes deixen que la persona imagini com pot aplicar-se a sí mateixa el que la història li revela sobre la vida i la naturalesa humana.»

BRUNO BETTELHEIM

Decret 179/2002, de 25 de juny, pel qual es modifica el Decret 75/1992, de 9 de març, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a Catalunya.

ÀREA CIÈNCIES SOCIALS

12. Establir models o conclusions generals senzills a partir de l'anàlisi de diferents fets o situacions particulars i valorar positivament la correcció i el respecte en tots els àmbits de relació entre persones i institucions.

La creació de la identitat del jo

La diversitat afectiva i sexual i els nous models de família són realitats que ja formen part de la nostra societat i que s'hauran d'introduir en les aules d'una manera programada, sistemàtica i oberta. El propi Departament d'Educació insta al centres docents públics a promoure la igualtat d'oportunitats per a nois i noies i a evitar continguts homòfobs:

2. Foment de la igualtat d'oportunitats per a nois i noies.

(Resolució d'1 de juliol de 2005, que dona instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents públics d'educació infantil i primària i d'educació especial de Catalunya per al curs 2005-2006. Núm. 1060 pàgina 813)

Els centres han de promoure la igualtat d'oportunitats per al nenes i nenes i evitar els comportament i les actituds discriminatòries per raó de sexe, principi que hauran de reflectir convenientment en els seus PEC I PCC. Així mateix els centres han de posar especial cura a evitar els referents i continguts androcèntrics i homòfobs en el desenvolupament de currículum, eliminar els llenguatges i comportaments sexistes, promoure la prevenció de conductes abusives i fomentar la no agressivitat en les relacions interpersonals.

Des d'aquesta guia es proposa fer-ho a través dels contes per tots els avantatges que hem anat explicant fins ara.

Beatriz López (professora de Didàctica de l'Expressió Plàstica) explica que els relats formen part de l'essència mateixa de la cultura, i durant segles, han estat utilitzats per transmetre missatges i ensenyaments d'una manera indirecta i entretinguda. Els relats transmeten emocions i tenen una gran influència en el desenvolupament afectiu i conductual de l'infant, molt més important del que podem imaginar. A través del conte es poden ensenyar conceptes, valors i proporcionar als infants exemples simbòlics sobre com enfrontar-se a diverses situacions i/o problemes.

Els contes fan gaudir, entretenen, enriqueixen la vida de l'infant i exciten la seva curiositat; estimulen la imaginació, ajuden a desenvolupar l'intel·lecte i a clarificar emocions. És a dir, obren un món ple de possibilitats que els adults podem compartir i aprofitar.

«La lectura ens serveix per enfortir la nostra personalitat i per esbrinar quins són els nostres autèntics interessos.»

HAROLD BLOOM

La Rin Rin és una granota que des de ben petita és diferent de les seves germanes i germans: a banda del color diferent de la seva pell, és una granota però rauca com un granota. Dins del petit món de la bassa on ha nascut, tothom la troba estranya, però quan coneix a l'Àguila, la seva gran amiga, i més endavant a la Xocolata, una granota viatgera que acabarà sent la seva companya, descobreix que el món no s'acaba a la Bassa dels Nenúfars Grocs. Però, per damunt de tot descobreix que per a ser feliç calen dues coses: gaudir de la pròpia manera de ser i estimar.

La versió completa del conte es pot trobar a <http://www.arsmm.net/rinrin/>

Etapa: 2on cicle d'educació infantil.

Descoberta d'un mateix

TÍTOL: CARES DE MIL COLORS

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Cada nen i nena s'haurà de mirar al mirall i decidir quin és el color de la seva pell; barrejar diferents pintures fins arribar al color que més s'assembli i fer un dibuix de la seva cara.

OBJECTIUS:

- Descobrir que els colors de la pell són molt diversos.
- Adonar-se de la diversitat de la classe.
- Tenir una actitud respectuosa cap a la diversitat entenent-la com a riquesa.

OBSERVACIONS:

- Aquesta activitat pot portar-se a terme abans d'explicar el conte; pot servir d'introducció per parlar de la diferència.
- Amb els diferents dibuixos es pot confegir un mural de la classe i exposar-lo al passadís o en un lloc de pas per poder ser observat.

Descoberta de l'entorn natural i social

TÍTOL: TREBALL PER PROJECTES

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Les granotes poden ser un projecte per treballar a l'aula o dins d'un projecte d'animals d'aigua. Com a projecte haurem d'analitzar quina informació tenim, què volem saber, de quina manera podem ampliar la informació, etcètera.

OBJECTIUS:

- Conèixer amb profunditat un animal: la granota.
- Objectius específics del projecte.

OBSERVACIONS: Amb tota la informació recollida de les granotes es pot elaborar un racó del projecte on exposar el material.

**Interrelació i comunicació:
Llenguatge verbal:**

TÍTOL: «LES GRANOTES», de Pere Quart

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Llegir, entendre i memoritzar el poema:

Les granotes

Nedar de granotes
el meu bassiol
promou les riotes
d'infants en redol.

Fent-los babarotes
l'un diu: Quin bunyol!
Com mouen les potes?
no saben el crawl!

PERE QUART

OBJECTIUS:

- Apropar-se al llenguatge poètic.
- Memoritzar un poema.

OBSERVACIONS: A partir del que ens ha suggerit el poema es pot fer un dibuix lliure mostrant diferents models de granotes.

**Interrelació i comunicació:
Llenguatge plàstic:**

TÍTOL: UNA GRANOTA DE PAPER

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Construcció de granotes de paper de diferents colors seguint la tècnica de la papiroflexia i dramatitzar la història.

Pots trobar les instruccions per fer la teva granota de paper a

<http://www.arsmm.net/rinrin/pdf/granoteta.pdf>

OBJECTIUS:

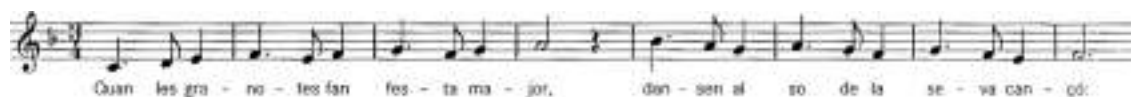
- Conèixer la tècnica i les possibilitats de la papiroflexia.
- Desenvolupar la psicomotricitat fina.

OBSERVACIONS: Donat que la papiroflexia requereix d'unes habilitats psicomotrius complexes, aquesta activitat es pot programar en petit grup o amb l'ajuda dels companys i companyes de P5 o cicle inicial.

**Interrelació i comunicació:
Llenguatge musical:**

TÍTOL: CANÇÓ LA GRANOTA RIN RIN

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Escoltem la cançó i l'aprenem, fent evidents els sons greus i aguts.

Quan les granotes fan festa major,
dansen al so de la seva cançó:
quac, quac, quac, quac.

OBJECTIUS:

- Aprendre i memoritzar una cançó.
- Distingir els sons greus dels aguts.

OBSERVACIONS: Per donar-li major sentit al treball i relacionar les activitats, aquesta cançó pot formar part de la dramatització del conte.

**Interrelació i comunicació:
Llenguatge matemàtic**

TÍTOL: JUGUEM AMB LES GRANOTES

DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT: Juguem amb el número de personatges. Si hem construït granotes de paper, podem contar, fer seriacions segons el color o la mida, sumar, restar, classificar...

OBJECTIUS:

- Treballar conceptes matemàtics a partir d'un treball personal de plàstica.
- Representar les operacions matemàtiques.

Etapa: cicle inicial i mitjà

A l'etapa d'educació infantil és difícil variar l'argument d'un conte conegut per l'alumnat ja que als nens i a les nenes d'aquestes edats els costa entendre que podem construir una nova història a partir d'una de coneguda.

Quantes vegades ens hem sentit dir «la història no és així!» si a l'hora d'explicar un conte hem variat algun detall? Per a nosaltres són petits canvis sense importància, però per als infants formen part de la història i semblen ser inamovibles. És per això que proposem jugar amb els contes clàssics a primària i secundària ja que a infantil la Caputxeta no pot deixar de ser vermella.

- Podríem inventar un flautista d'Hamelin que en lloc d'emportar-se els ratolins s'emportés les persones violentes, masclistes, homòfobes...?
 - Què passaria si el llop dels tres porquets estigues enamorat del porquet més intel·ligent i treballador que va construir la casa de ciment?
 - La bella dorment es va despertar quan una altra princesa li va fer un petó?
 - En Patufet podia tenir dues mares?
 - En què es va convertir la granota quan la princesa li va fer un petó...
- De la mateixa manera que nosaltres elaborarem cada dia material i recursos per treballar a l'aula, aquí proposem que tinguem en compte la diversitat gai i lèsbica per poder introduir, a través dels contes, personatges gais, lesbianes, transsexuals, persones que es qüestionen la seva sexualitat, etc., amb la mateixa naturalitat que expliquem que el príncep va trobar el peu de la princesa que calçava la sabata de vidre.
- Idees i propostes per crear o reinventar noves històries les podem trobar al llibre de Gianni Rodari *Gramàtica de la fantasia*.

Tinc aquella edat que a vegades et diuen que ets massa gran o massa petita, segons quines conveniències tinguin: a mi em fastigueja molt aquesta indeterminació dels grans. Em saturen, també, els seus romanços: «I quin noi t'agrada? Apa que el Tal no para de... Prepara't que quan tinguis novio...» Per mi, jo sóc prou gran. Ara el que més em fascina de mi és fer espeleologia de les meves emocions... per descobrir les fonts de tot allò que m'està passant. Ara sé que tota la pesantor, la tristesa, les ganes de plorar sense motius, la barreja de ràbia i de malestar que sentia... tenien un perquè, tenien un sentit. Ho he descobert fa tant poc que encara no ho he paït. Però puc dir que, des d'aquest moment, em sento en pau i lliure amb mi mateixa... No he volat mai, però m'ho imagino així, i em fa sentir tant bé que he recuperat la confiança en les meves qualitats... Ah! Tinc tantes ganes de conèixer món i de... d'estimar!!! De sentir quines emocions vius quan tens algú amb qui confiar íntimament... I del que també tinc ganes és de que m'estimi la persona que jo estimo...o de qui m'he enamorat, no sé ben bé el què és...

Veureu: durant molt de temps jo no he volgut sortir de casa per res, amb prou feines per anar a l'escola i prou. M'he passat hores llargues a l'eixida, i al trosset d'hort ajudant al meu avi, contemplant tota classe de bestioles, especialment les gallines i el conill que un dia em regalaren. Em fascina contemplar les relacions «tan humanes» que s'estableixen entre elles i amb el conill. Us puc explicar com la Cuatacada i el Conill s'estimen amb un afecte incondicional! Es busquen, es fan festes, s'oloren... el Conill amb el seu morro de vellut, la gallina picotejant-li delicadament el cap... busquen un lloc per a jeure ben junts, acotxats entre l'herba...

Jo no he volgut sortir durant tant de temps de casa perquè un no-sé-què fins ara m'ha pesat com una llosa que em saturava de desídia; en aquestes condicions només podia veure el meu poble immòbil i avorrit, i no n'he volgut saber res. Sembla que tot es faci igual des del diluvi universal, res no canvia!!! Aigua estancada no mou molins!!!

Només alguna vegada me n'he anat a la font... Aquest dissabte hi he trobat a una parella, semblaven més aviat àvies, que passejaven amorosament, caminaven a poc a poc com si el temps s'hagués aturat... caminaven davant meu i el seu

amor lluminós m'ha embriagat... he fet els possibles per perpetuar aquell embriux... i ha estat al cap de molta estona que me n'he adonat que els seus noms eren Estel i Mariona, aleshores m'he sentit encara més atreta pel seu embriux... Aleshores he sentit la veu d'en Pau cantant «la tendresa que ens salva»! He sentit la cançó encarnar-se en elles... Està clar: és la tendresa que ens salva i la «com-passió»...

Jo mai havia vist enlloc una parella que fossin persones del mateix sexe (al poble, ni somniarlo, però tampoc a la televisió o a les pelis...) com una cosa tant bonica com el què estava veient amb els meus ulls!!! Aleshores m'ha pujat una emoció molt vibrant... i com un eco m'he trobat cridant «Visca l'amor!!» Aquella parella s'ha girat i les dues han rigut amb complicitat, com si jo fos la cua nupcial. I jo més vermella que un perdigot m'he volgut fondre... i confosa per un sentiment que m'inundava de ganes de celebrar el seu amor, m'he trobat escapant-me com una ombra. No volia esfumar la seva intimitat i, al mateix temps, volia comprendre el què m'estava passant... perquè alguna cosa estava naixent i empenya amb força a dintre meu...

M'ha captivat veure aquelles dues àvies estimar-se de debò, amb aquella tendresa nua... (com

m'agradaria veure habitualment, que totes les parelles s'estimesin, es miressin i es tractessin, amb tanta delicadesa!! Ben

segur que no hi hauria amargor sobre la terra...). Ha fluït en mi un sentiment de lleugeresa, d'horitzó més ample. Aleshores he començat a sentir emocions que fins ara dormien sota la meua pell: he sentit una frisança tremenda quan m'ha omplert el record de la Susanna, m'he estremit... Ara entenc el que em passa quan veig la Susanna!!! M'he fixat tantes vegades en la seva manera de mirar, en la sensibilitat que té... la seva veu tan tendra... I com em fixo en com el meu germà parla de la seva xicota, l'Alaia: les ganes que té d'estar amb ella, de compartir i xerrar-ho tot... Ara sé que la meua manera de sentir la Susanna és la manera com el meu germà sent i viu l'Alaia. He pensat molt en ell, he recordat tot el que m'explicava: es fixava en com ella feia totes les coses, en la seva manera de pensar, en com va anar sintonitzant amb l'Alaia fins que va intuir que ella també n'estava d'ell... i li va dir... em va explicar que va ser el més bonic que li havia passat mai...

Així he descobert que estic enamorada de la Susanna, perquè tinc ganes d'estar amb ella, de compartir-ho tot, d'explicar-li tot, d'abraçar-la, de... què sé jo!!! I tinc tantes ganes de cridar per tot arreu: «VISCA L'AMOR!!!»... LA QÜESTIÓ ÉS: ESTIMAR!!!

Aquest sentiment tant càlid i ple de llum, se m'ha eclipsat quan m'he preguntat si m'estimaria...

Perquè ara necessito que la Susanna també m'estimi a mi, que senti per mi la mateixa emoció i sentiment que jo sento per ella... Però és que per començar... per començar no sé, ni tant sols, si ella estima a algun noi, no sé si li agrada d'estimar a un noi o una noia... NO SÉ RES!!! Se'm glaça la sang de pensar que potser ella no ha

sentit mai el que jo sento.... em pregunto si ella ha descobert com li agrada de sentir-se estimada i estimar, em pregunto si ha sentit l'experiència que l'amor és un sentiment lliure, que l'important és estimar de valent a una persona, si coneix com n'és de bonic estimar... I com puc saber si jo li agrado??!! Sento una basarda vertiginosa, com si hagués arribat a un cingle... se'm fa de nit, una nit molt llarga no saber si la Susanna m'estimaria algun dia...

Per on segueix el meu camí? Aquest camí meu? Em sento molt sola, com perduda, i tinc un nus a l'estómac com un puny ben clavat... perquè no conec ningú que li passi com a mi, tampoc cap conte, en cap de les històries que ens expliquen a l'escola, a cap dels personatges els passa res de semblant... els oncles no m'han dit res de bo, només fan que entabanar-me amb els nois i que no quedi prenyada (comprenc que es la seva forma de protegir-me, però és que a mi m'ofega...). Potser és que jo sóc una raresa de la natura, un monstre pervers?

Bé, ara conec a aquestes dues «bruixetes» que he trobat anant cap a la font, i semblava, talment, com si aquell fos el seu espai obert de llibertat... perquè jo no les havia trobat pel poble... així... segur que elles es troben cohibides de passejar afectuosament (sinó, per què s'havien d'aïllar?). És molt bonic passejar com ho fan l'Alaia i en Pau sentint-se amb llibertat... I que trist seria el poble —i al món sencer— si les persones no es relacionessin amb afecte, si ningú es fes un petó, si les parelles no s'agafessin de les mans... No hi ha dret!: jo em sento amb el mateix dret que els altres i considero que tothom té el mateix dret a estimar amb llibertat i dignitat sense que el sexe sigui un...

Buf!!! El meu germà acaba d'entrar! M'ha enxampat de ple mentre escrivia!!!! I amb l'abús que quasi bé sempre caracteritza el meu germà gran, al veure'm la cara de xoc amb què he quedat jo, m'ha «seduït» perquè li expliqués el que escrivia... Com que, reconec què necessito treure'm aquest nus de l'estómac, he fet el cor fort, m'he controlat la vergonya i, finalment, molt a poc a poc, com qui endreça una filigrana molt

delicada, peça a peça, amb la veu força tremolosa, li he explicat tot com

he pogut, i després li he llegit el què tenia... Així que li he confessat que estimava a la Susanna... quina meravella: en Pau m'ha sorprès amb una abraçada de vellut, tan tendra i càlida que m'he emocionat com... no sé ni dir-ho! «Benvinguda al club de l'AMOR!» —m'ha dit amb complicitat i molt bon humor—. I m'he deixat amanyagar durant una estona eterna per mi. I després li he dit:

—Però tu estimes l'Alaia, i això és molt fàcil per a vosaltres...

—Ja sé el que vols dir : que estimar a una persona del mateix sexe no està reconegut, que socialment no està ben vist...

—Exacte! Em sento bé i malament amb mi mateixa alhora... tinc tants dubtes... veig que es complica tot... i tot podria ser tant...

—Tant senzill i bonic!

—M'endevines el pensament!

—Saps què et dic, bonica meva? Que tens raó, però que la humanitat necessita persones que estimin fervorosament, sense recels ni pors, i que si cal estiguin disposades a fer el què calgui per a alliberar-nos de tabús, de falsedats...

—Si, però... em sento molt sola, tu coneixes algú a qui li passi això que em passa a mi?

—Sí, el cosí de l'Alaia, en Martí. Ell estima un noi; poc després d'haver-lo conegut va tenir un accident. En Martí mai es va sentir acceptat tal com és, i va decidir de marxar a viure amb en Xus, a la ciutat, perquè els seus pares no estan disposats a acceptar-lo amb la seva parella... Podries parlar amb ell, em sembla que participa en un projecte per ajudar a que es reconegui la diversitat de maneres d'estimar...

—Gràcies, Pau!!!

Li vaig fer un petó esplèndid i vam seguir parlant una bona estona...

En Pau m'ha explicar que hi ha nois que neixen amb cos de dona i a l'inrevés. El seu sexe

i el seu gènere no es corresponen. Els meus sentiments són complicats, però no poder-se identificar amb el sexe que tens, encara és més complex! Es diuen transsexuals i són encara més minoria que els homosexuals. I tanmateix tenen, com jo, el dret a poder-se construir una identitat adequada a la seva personalitat. També hem parlat de com ho podria dir als oncles, a l'avi... Buf! i també a la colla... quin pal!... i quan ho sàpiguen els veïns... que pesat... de passar aquestes fronteres se'n diu «sortir de l'armari». Jo, als qui em vulguin escoltar o als que m'estimen els parlaré de la gallina i del conill; però sobretot, de la tendresa que ens salva i de la com-passió, del compartir, dels drets humans... ja veurem... En Pau serà amb mi.

Tot aquest trasbals m'ha fet pensar, rumiar, sospesar i començar a sentir amb una altra pell tantes altres diversitats com hi ha: les persones esquerranes, les d'altres cultures o religions... se m'ha eixamplat l'horitzó!

Ara em sento molt alleugerida i serena. Tinc ganes de trobar-me amb en Martí. Diu en Pau que m'hi acompanyarà (ell s'hi ha interessat molt, crec que ens ajudarà i tot!). Un dia anirem a casa seva, coneixerem en Martí i al seu home, en Xus... Em fa una mica de vergonya, però tinc moltes ganes de parlar amb ells. També diu que em podran presentar noies com jo, lesbianes, que així en diem nosaltres (i ells, gais): meravel·lós!

Si em trobo amb persones per poder compartir neguits, desigs i esperances; a partir d'ara podré començar a mirar la vida amb uns altres ulls, ja començo a sortir de la nit... Ara torno a sentir ganes de cridar: **VISCA L'AMOR!!!!**

NOEMÍ ROCABERT

L'autora del conte *Visca l'amor!*, Noemí Rocabert, directora del CEIP Mestre Morera, ens explica com va ser la seva experiència a l'aula amb l'alumnat de 6è a partir d'aquesta història.

Aquest fragment del seu diari de classe pretén ser un material provocador, suggerent,

que animi al professorat de primària i secundària a introduir històries com aquestes que permeten parlar de nosaltres, del jo, de la identitat...

Etape:
cicle superior i 1r cicle ESO

DIARI DE CLASSE

Aquesta història va néixer d'una necessitat que va emergir al grup de 6è de l'escola Mestre Morera del curs passat. Tot va ser arran de parlar de les notícies sobre violència domèstica, que es va obrir un debat on tothom s'hi va implicar de debò; al final conclouïen que si rebutgen aquests actes també ells i elles han de canviar els seus hàbits de relacions, especialment en les relacions de gènere.

Bé, aquest debat no va concloure en un dia, perquè pels camins del diàleg parlarem dels models sexuals que tenien com a referència, decidiren portar i compartir imatges i nines (que portarien de casa) que representessin els arquetips socials que dominaven. Aquell diàleg va ser molt valent i hi va haver un altíssim nivell de sinceritat. Es compartia la imatge que cadascú volia d'ella o ell mateix.

Va ser en aquelles coordenades de complicitat i respecte, que varen començar a parlar obertament d'homosexualitat, sobre els estereotips socials que existeixen i sobre les dones i homes que coneixen. Varem deduir que en aquell grup de vint, partint de les estadístiques d'un 10% de persones homosexuals, hi hauria dues persones que ho serien; ningú va fer cap gest o insinuació de raresa o incomoditat. I a partir d'aquí començaren a parlar de com pensaven que se sentirien acollits per les seves famílies i amics. Dues persones digueren que les seves famílies les acollirien bé, i ho sabien perquè n'havien parlat, quatre digueren que sabien que a casa seva no s'ho prendrien

gens bé. I la resta es mostraven més o menys incerts. A la majoria aquesta qüestió els va fer reflexionar molt i no varen ser pocs que decidiren de parlar-ne amb les seves famílies.

Aquell vespre vaig escriure aquest relat que us ofereixo aquí. Els hi vaig dedicar. La seva sorpresa en llegir-lo va ser molt positiva. I ens donà peu a arrodonir el tema de l'acceptació i de l'alegria pel com érem.

El treball fou a partir de «plagiar» la història, o sigui posar-se a la pell d'una persona, d'un noi o noia, que sent aquestes inquietuds per a reconèixer la seva orientació sexual, i deduir el què podria pensar, fer i decidir, peripècies que li passaven...

La meua experiència m'ha dit sempre que el treball més profund, més enriquidor, i més educador, és el què es fa a través del DIÀLEG, que condueix a replantejar-se qüestions vitals, personals fins a transformar, modificar, replantejar, millorar...i celebrar la vida, l'existència, i les persones. Aquesta és la «comprensió de text» veritable.

Durant aquella setmana hi va haver força persones que varen tenir el coratge de plantejar-ho i de parlar-ne a casa seva. I n'hi va haver qui va aconseguir un canvi de percepció i d'acceptació per part de la seva família.

Recordo especialment amb quina emoció tant profunda, una noia ens deia que n'havia parlat amb la seva mare. Havien parlat d'acceptar-se mútuament, de deixar-se de fer mal; i que la mare li havia promès de que l'acceptaria fos com fos perquè era la seva filla. I recordo com aquella acceptació anava més enllà de l'orientació sexual; aquella noia es podia sentir acceptada com a persona, per la seva mare, per primera vegada.

(Ella no estava angoixada ni preocupada per a la orientació sexual que estava vivint, sinó per la relació que tenia amb la seva

mare; ja que d'aquella manera sabia que «la mataria», que la faria fora de casa, que res no podia anar bé).

El més bonic va ser com cadascú a la seva mesura i amb el seu tempo, varen

anar prenent consciència de la importància de ser i de relacionar-se amb joia, des del cor —com dèiem nosaltres— perquè així podem trobar tots els camins necessaris.

- Paloma Orozco va publicar una recopilació de petites històries de les quals volem destacar «El girasol con tortícolis», una preciosa història de confusió d'identitats. És una metàfora que parla de la necessitat de reconèixer-se a partir de trobar gent igual a un mateix.

PALOMA OROZCO.
Historias de la otra tierra.
Madrid: Anaya, 2001.

- *Ens agraquem!* és un llibre recent editat per l'Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes (AMPGIL) i que també es pot trobar en castellà amb el títol *¡Nos gustamos!*. Un llibre sense paraules amb unes il·lustracions molt divertides de Juanolo. Activitats didàctiques a partir del conte es poden trobar a la pàgina web de l'Associació www.ampgil.es.

JUANOLO.
Ens agraquem!
Vilanova i la Geltrú: Scena, 2004.

- Una mare descobreix, de sobte, que el seu fill és homosexual. Mare i fill dialoguen, es barallen, discuteixen i, més enllà de les seves diferències, es continuen estimant.

JAUME CELA.
La crida del mar.
Barcelona: La Galera, 1996.

- La Federació de Professors de Nova Gales del Sud va presentar dos llibres dissenyats per ensenyar als nens i nenes durant els tres primers anys d'escolaritat que existeixen relacions entre persones del mateix sexe. *Koalas on Parade* i *The*

Rainbow Cubby House van ser publicats per Learn to Include (Aprender para incluir). Llibres interessants per l'àrea d'anglès. Per a més informació es pot consultar a la pàgina web de la federació: www.nswtf.org.au.

- Encara que és un llibre que no parla directament de diversitat afectiva i sexual, sí es una publicació amb propostes de llibres que parlen de sentiments. L'autor ho explica dient que «un conte pot fer-nos més senzilla l'explicació d'alguns sentiments, malalties i emocions difícils de comprendre. Un conte pot esdevenir útil per afrontar actituds de l'infant que als adults ens preocupen i de les quals tenim ganes de parlar».

Per l'experiència que tenim des de l'associació Inclou i en el nostre àmbit de treball, podem dir que moltes vegades les dificultats per tractar un tema o per entendre'l resulten més complicades des del món adult que no des de la infància. Els estereotips i prejudicis no deixen de ser constructes socials que, afortunadament, les nenes i els nens encara no han fet seus i els permeten veure les coses amb molta més naturalitat que no pas les persones adultes.

Destaquem l'apartat dedicat a L'acceptació d'un mateix o qui no té un all té una ceba (pàg. 47), L'amor i l'enamorament o avançar a pas de pallaso (pàg. 50) i Els complexos o la manera de no agradar-se gens ni mica (pàg. 53).

PEP MOLIST.
Llibres tranquils.
Lleida: Pagès editors, 2003.

- L'editorial basca A fortiori té una col·lecció anomenada «En favor de la família». Les parelles i famílies homoparentals formen part de la vida quotidiana dels nens i nenes protagonistes d'aquestes històries. Els llibres permeten introduir el tema de les diferents formes de paternitat o maternitat. El format és DIN A4, amb unes il·lustracions molt atractives per l'alumnat d'educació infantil i continguts adient per l'etapa de cycle inicial i mitjà d'educació primària.

LORENZO, M. I ERLICH, B.
Ana y los patos.
Bilbao: A fortiori, 2005.

ESTECHA, R. I DOMÍNGUEZ, A.
Isla mágica.
Bilbao: A fortiori, 2005.

HERRERA, C. I FILELLA, L.
Piratas y quesitos.
Bilbao: A fortiori, 2005.

(existeix la traducció al català amb el títol *Pirates i pirulins*)

- L'editorial Bellaterra també ha publicat diversos llibres que tracten la diversitat de gènere i les diferents maneres d'estimar.

LESLEA NEWMAN.
Paula tiene dos mamás.
Barcelona: Bellaterra, 2003.

BEATRIZ MONCÓ.
Mercedes quiere ser bombera.
Barcelona: Bellaterra, 2004.

MARIA ÀNGELS GIL.
M'ho va dir la lluna.
Barcelona: Bellaterra, 2005.

ANA ROSSETTI.
Las bodas reales.
Barcelona: Bellaterra, 2005.

(existeix la traducció al català amb el títol *Les reals nocces reials*)

- Hola, em dic Maria i tinc 4 anys. Endeвина quines són les dues persones que més m'estimo al món...

VANESSA SOODEEN.
Mames meves.
Sopelana: Ediciones Mairi, 2004.

- També hi ha contes que parlen de prínceps i princeses.

HANN, LINDA DE.
Rei i Rei.
Barcelona: Ed. Serres, 2004

RECIO, C. I HURTADO, E.
El príncipe enamorado.
Barcelona: Ediciones de la Tempestad, 2002

- Jocs editats

Encara que aquesta guia ofereix el conte com a recurs educatiu, hem considerat oportú parlar d'un joc que tracta el tema del qual parlem, recentment creat i adreçat a la població infantil i juvenil.

¿Quien vive aquí? de l'editorial Ekilikua, inclou 12 jocs que es presenten com ¡¡El gran juego de la diversidad!!

Està dirigit a infants entre 3 i 12 anys i treballa conceptes com la integració, la diferència, la igualtat, els nous models de família, interculturalitat, rols, etc.

Molt recomanable pel tractament lúdic que es fa dels temes. A més, el mateix joc està presentat en 4 idiomes: català, castellà, euskera i gallec.

BIBLIOGRAFIA

BETTELHEIM, B. *Psicoanálisis de los cuentos de hadas*. Barcelona: Editorial Crítica, 2004.

CELA, J. i FLUVIA, M. *Suggestiments per a una lectura creadora*. Barcelona: Ed. Aliorna, 1988.

DE HAES, U. *El niño y los cuentos*. Madrid: Ed. Rudolf Steiner, 1984.

JANER, G. *Fuentes orales y educación*. Barcelona: Ed. Pirène, 1990.

JEAN, G. *El poder de los cuentos*. Barcelona. Editorial Pirène. 1988

LA VANGUARDIA DIGITAL. 19 de gener de 2005

MOLIST, P. *Llibres tranquils*. Lleida: Pagès editors, 2003.

PROPP, V. *Morfología del cuento. 31 funciones del cuento*. Madrid, 1981.

ROWSHAN, A. *Como contar cuentos. Un método para ayudar al niño a crecer y a resolver sus problemas más habituales*. Barcelona: Integral, 1999.

SHAPIRO, L. *El lenguaje secreto de los niños*. Barcelona: Ed. Urano, 2004.

UNIVERSIDAD INTERNACIONAL MENÉNDEZ PELAYO. *El cuento como instrumento para el desarrollo de la creatividad artística*. Santander 2005

ÍNDEX

Introducció	5
Marc teòric	6
El conte com a element educatiu	6
El conte dins l'educació infantil	6
El conte per l'alumnat de primària (i secundària!)	7
La creació de la identitat del jo	8
Propostes	
Rin Rin, la granota groga	9
Adaptem els clàssics!	12
Visca l'amor!	13
Altres recursos	18
Bibliografia	20

SÍMBOLS

El col·lectiu homosexual i transsexual ha fet seus certs símbols que formen part de la seva realitat. A la classe els podem treballar i entendre quin és el significat de cadascú, la simbologia, la necessitat... Aquí oferim uns quants i una mica de la seva història.

La fletxa i la creu

La fletxa i la creu són signes astrològics originaris de la Roma clàssica. El signe amb una fletxa representa l'home i amb una creu, representa la dona. Els dos signes intercalats es van començar a utilitzar a partir de 1970 amb el moviment de alliberació gai i lèsbic. Els transsexuals han creat el seu propi símbol fent servir únicament un cercle amb els dos símbols: la fletxa i la creu.

La bandera de l'arc de Sant Martí

És l'element que identifica el orgull de la comunitat gai i lèsbica. L'ús de la bandera de l'arc de Sant Martí va començar a l'any 1978 a la desfilada de l'Orgull Gai i Lèsbic de Sant Francisco, Califòrnia.

Cada color representa un component de la comunitat: el vermell, la vida; el taronja, la salut; el groc, el sol; el verd, la natura; el blau, l'harmonia i el lila, l'esperit.

El triangle rosa

Aquest símbol sorgeix de la Segona Guerra Mundial i recorda la tragèdia del nazisme. Les persones homosexuals van ser un dels grups perseguits amb l'exterminació nazi i el triangle rosa vol no oblidar el passat del col·lectiu. Amb l'inici del moviment gai i lèsbic es va començar a utilitzar, l'any 1970.

TÍTOLS PUBLICATS EN AQUESTA COL·LECCIÓ

- Introducció a la diversitat afectiva i sexual
- Educació en el lleure
- Treball amb famílies (Guia per al professorat)
- Història antiga i medieval (Batxillerat)
- Història moderna i contemporània (Batxillerat)
- Tutoria (2n Cicle d'ESO)

Col·lecció creada per:

Amb el suport de:

